

ترجمه و تلفیص
پریسا درشتگی
دانشجوی کارشناسی ارشد
تربیت بدنی و علوم ورزشی

مقدمه

این مطلب ترجمه و تلخیص مقاله‌ی لین-وی جانسون است که تحت عنوان «انتخاب سنجش مناسب» در مجله‌ی «جوپرد»^۱، شماره‌ی ۷۶، اکتبر ۲۰۰۵ چاپ شده است. ارزش‌یابی درس تربیت بدنی از جمله دغدغه‌های اصلی معلمان ورزش، اولیای مدرسه و والدین است. سعی شده است، از مطلب اصلی نکاتی انتخاب شوند که متناسب با وضعیت فعلی درس تربیت بدنی در مدارس ما باشند و زمینه‌ی تازه‌ای را برای ارزش‌یابی دانش‌آموزان فراهم کند.

درس تربیت بدنی در ارزش‌یابی نکات مهم

معلمان تربیت بدنی با افزایش فشار برای پاسخ‌گویی درباره‌ی نحوه‌ی ارزش‌یابی دانش‌آموزان مواجه هستند [فای و دولتیل^۲، ۲۰۰۲؛ لمبرت^۳، ۱۹۹۹]. به‌طور هم‌زمان، معلمان به دنبال یافتن راهی برای ارزش‌یابی مؤثر و کارآمد دانش‌آموزان و ثبت و پی‌گیری و به‌نمره تبدیل کردن رکوردها هستند. آن‌ها همواره با موانع متفاوتی در ارتباط با ارزش‌یابی دانش‌آموزان مواجه‌اند که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به تعداد زیاد دانش‌آموزان در کلاس، زمان محدود کلاس و تعداد جلسات اندک اشاره کرد. با این حال از معلمان تربیت بدنی، مثل سایر معلمان، انتظار ارزش‌یابی دانش‌آموزان و پاسخ‌گو بودن در برابر این ارزش‌یابی وجود دارد. آن‌ها باید از ارزش‌یابی‌های کیفی مناسب برای دانش‌آموزان استفاده کنند. بسته به هدف ارزش‌یابی، معلمان تربیت بدنی ممکن است از روال ارزش‌یابی خودساخته‌ای بهره بگیرند، یا روش‌های ارزش‌یابی موجود را که با نیازهای آن‌ها جور است، برگزینند.

اگرچه معلمان تربیت بدنی

را با چشم‌مصرف‌کننده‌ی انتقادی بررسی کنند. اگر معلم تربیت بدنی بخواهد از نحوه‌ی ارزش‌یابی موجود

می‌توانند، نحوه‌ی ارزش‌یابی دانش‌آموزان را به میل خود انتخاب کنند، با این حال باید این ارزش‌یابی‌ها

در منابع دیگر استفاده کند، باید برای انتخاب خود معیار داشته باشد. مقاله‌ی حاضر چند معیار را که به معلمان تربیت بدنی در انتخاب ارزش‌یابی کمک می‌کند، مورد بحث قرار می‌دهد:

۱. آیا ارزش‌یابی، نتیجه‌ی عملکرد مورد نظر را ارزیابی می‌کند؟
۲. آیا ارزش‌یابی متناسب با رشد است؟
۳. آیا ملاکی برای موفقیت تعیین شده است؟
۴. آیا ارزش‌یابی بخشی از تکلیف یادگیری است؟
۵. آیا ارزش‌یابی عملی است؟

انجام این کار مراجعه می‌کند. ارزش‌یابی منتخب معلم، نتیجه‌ی عملکرد دانش‌آموز را در زمینه‌ی مشخصه‌های پرتاب بالای دست تعیین می‌کند. در این ارزش‌یابی، دانش‌آموز باید با یک یار کار کند و توپ تنیس را ۱۰ بار برای یارش از بالای دست پرتاب کند. استاندارد موفقیت، پرتاب هشت بار از ده بار توپ بالای دست به سمت یار به طور صحیح است.

به این مثال به طور انتقادی نگاه کنید. معلم می‌توانست دلایل متعددی پیدا کند که نشان دهد، چرا ارزش‌یابی نتیجه‌ی عملکرد مورد نظر را نمی‌سنجد. مهم‌تر از همه،

ارزش‌یابی، معیاری در ارتباط با تکنیک یا نشان دادن نشانه‌های معیار ندارد. این یک ارزش‌یابی محصول مدار است که به عملکرد دانش‌آموزان دیگر برای اندازه‌گیری بستگی دارد. علاوه بر این، حتی اگر انتظار معلم نشان دادن نشانه‌های ملاک در خلال پرتاب باشد، تمرکز کودک روی گرفتن توپ است که بر کیفیت اجرا تأثیر می‌گذارد.

معلمان تربیت بدنی باید به دقت به ارزش‌یابی که انتخاب می‌کنند، بنگرند و برای اطمینان از این که درباره‌ی

ارزش‌یابی نتیجه‌ی عملکرد مورد نظر معلمان تربیت بدنی باید برای تعیین این که آیا ارزش‌یابی واقعاً نتیجه‌ی عملکرد مورد نظرشان را اندازه‌گیری می‌کند یا خیر، به ارزش‌یابی از نزدیک نگاه کنند. مثال فرضی زیر، انتخاب یک ارزش‌یابی را توسط معلم تربیت بدنی نشان می‌دهد: یک معلم تربیت بدنی کلاس دوم تصمیم دارد، توانایی پرتاب دانش‌آموزانش را ارزش‌یابی کند و به کتاب‌ها یا مجله‌های حرفه‌ای به منظور یافتن ایده‌ها و مثال‌هایی برای چگونگی

اجرای دانش‌آموز در رابطه با نتیجه‌ی مورد نظر واقعاً اطلاعات کیفی دریافت کرده‌اند، از خود سؤالات زیر را بپرسند:

۱. نتیجه‌ی اجرایی که من می‌خواهم ارزش‌یابی کنم، چیست؟
۲. با چه روشی این ارزش‌یابی، اطلاعاتی را که من می‌خواهم به من می‌دهد؟
۳. آیا متغیرهایی در ارزش‌یابی وجود دارد که نتایج را به اجرای دانش‌آموز دیگری وابسته کند؟ اگر پاسخ به این سؤالات اطمینان به وجود آورد که معلم تربیت بدنی ارزش‌یابی مناسبی را برای سنجش آن چه که قصد داشته، انتخاب کرده است، او اولین مرحله‌ی بررسی را گذرانده است.

آیا ارزش‌یابی متناسب با رشد است؟

مرحله‌ی بعدی بررسی این است که ببینیم، آیا ارزش‌یابی مورد نظر متناسب با رشد کودکان است یا نه. اغلب نحوه‌ی ارزش‌یابی‌هایی که معلمان تربیت بدنی می‌یابند، مربوط به چند کلاس و گروه سنی هستند. البته بعضی نیز محدود به یک کلاس یا گروه سنی خاص اند. اگر دامنه‌ی سنی یا کلاس بزرگ باشد، یک پرچم قرمز در ذهن معلم تربیت بدنی باید بالا رود. نتایج عملکرد کمی در تربیت بدنی می‌تواند، با استفاده از معیار مشابه در دامنه‌ی پنج کلاس به طور مناسب ارزش‌یابی شود، به شرط آن که یک سلسله ارزش‌یابی‌هایی موجود باشند که عملکرد دانش‌آموز را نسبت به سطوح رشدی نشان دهند.

در یک ارزش‌یابی تک‌کلاسی، معلم تربیت بدنی باید بررسی کند، آیا آن چه که دانش‌آموزان باید نشان دهند،

موقعی که
معلمان تربیت بدنی
یک ارزش‌یابی را
انتخاب می‌کنند،
باید اهداف ویژه‌ی
آموزشی
و تکلیف‌یادگیری
همراه آن ارزش‌یابی را
به ذهن بسپارند

با سطح رشدی آن‌ها تناسب دارد یا خیر. در مثال بالا، این انتظار که دانش‌آموز کلاس دوم بتواند یک توپ تنیس پرتاب شده را هشت بار از ده بار بگیرد، انتظاری غیرواقعی است. برای تعیین تناسب رشدی، معلم تربیت بدنی باید سطوح رشدی را درک کند یا ببیند کجا می‌تواند منابعی را برای کمک به فرایند تصمیم‌گیری بیابد.

ملاک‌هایی برای موفقیت

برای دانش‌آموزان بسیار مهم است، آن‌چه را که در کلاس و ارزش‌یابی از آن‌ها انتظار می‌رود، بدانند. آن‌ها قبل از شروع درس یا واحد درسی، باید «ملاک‌های موفقیت» را بدانند و از آن‌چه باید برای رسیدن به آن کار کنند، آگاهی یابند [کلینمان^۴، ۱۹۹۷]. اگر ارزش‌یابی منتخب شامل ملاک‌های موفقیت نباشد، معلم می‌تواند به آسانی آن‌ها را ایجاد کند. ملاک‌های ارزش‌یابی را غالباً می‌توان به شکل سرفصل در سالن ورزشی نصب کرد تا دانش‌آموزان از آن‌چه که هنگام ارزش‌یابی از آن‌ها انتظار می‌رود، اطلاع یابند.

بخشی از تکلیف، یادگیری است

ارزش‌یابی بیش از این که بخش ضمیمه‌ی آموزش باشد، بخش اضافی آموزش است. ارزش‌یابی باید در تکالیف آموزشی قرار داده شود، زیرا اطلاعاتی در ارتباط با عملکرد دانش‌آموز در نتیجه‌ی به‌دست آمده فراهم می‌کند [جانسون، کیسرو و نیکولز^۵، ۲۰۰۲].

هنگامی که ارزش‌یابی در آموزش قرار داده می‌شود، دانش‌آموزان با فرایند ارزش‌یابی برخورد راحت‌تری خواهند داشت و این راحتی آن‌ها را قادر می‌سازد، آن‌چه را که می‌دانند یا می‌توانند انجام دهند، به نمایش بگذارند. موقعی که معلمان تربیت بدنی یک ارزش‌یابی را انتخاب می‌کنند، باید اهداف ویژه‌ی آموزشی و تکلیف‌یادگیری همراه آن ارزش‌یابی را به ذهن بسپارند. به احتمال زیاد، اهداف یا تکالیف باید تعدیل شوند. بسیار بعید است که بتوان در یک منبع خارجی آن‌گونه ارزش‌یابی را یافت که کاملاً با تمرکز آموزشی و تکلیف‌یادگیری جور باشد. با این حال اگر یک ارزش‌یابی خوب پیدا شود، تغییر اندکی کمک خواهد کرد تا به ارزش‌یابی قابل استفاده‌ای تبدیل شود.

آیا ارزش‌یابی عملی است؟

معلمان تربیت بدنی موانع بسیاری را برای توجیه ارزش‌یابی نکردن دانش‌آموزان خود برمی‌شمارند.

قوی‌ترین مانع به موضوع عملی بودن مربوط می‌شود. یکی از بزرگ‌ترین نگرانی‌های معلم تربیت بدنی این است که ارزش‌یابی بسیار زمان‌بر یا کار ثبت آن بسیار سنگین است [پیسون^۶، ۲۰۰۴].

چگونه معلم تربیت بدنی صدها دانش‌آموز را که به مدت کوتاهی آن‌ها را می‌بیند، ارزش‌یابی کند؟ برای معلم تربیت بدنی بسیار اهمیت دارد که ارزش‌یابی را بررسی و تعیین کند که آیا برای کلاس او عملی هست یا نه. این ارزش‌یابی بر اساس دیدگاه شخصی ضروری، و در میان معلمان مختلف، متفاوت است. سؤالات زیر ممکن است به معلمان کمک کنند که عملی بودن ارزش‌یابی را برای کلاس خود بسنجند:

– آیا ارزش‌یابی می‌تواند در یک تکلیف آموزشی قرار داده شود؟

– آیا اطلاعاتی که من از این ارزش‌یابی به‌دست می‌آورم، برای دانش‌آموز من و با توجه به وقتی که صرف می‌کنم، با ارزش است؟

– آیا می‌توانم ارزش‌یابی را در زمانی معقول کامل کنم؟

– آیا قادر به ثبت داده‌ها با روشی قوی‌تر، با استفاده یا بدون استفاده از فناوری هستم؟

اگر ارزش‌یابی غیر عملی باشد، شانس این که تجربه‌ای مثبت یا ارزشمند برای دانش‌آموزان یا معلم باشد، بسیار اندک است. با وجود این، گاهی اوقات تعیین عملی بودن یک ارزش‌یابی قبل از استفاده از آن مشکل است. بنابراین، موضوع عملی بودن ارزش‌یابی، باید با استفاده از سعی و خطا یا تجدیدنظر بررسی شود.

پی‌نویس

1. JOPERD
2. Foy and Doolittle
3. Lambert
4. Kleinman
5. Johnson, Kasser and Nichols
6. Payson